

ÖMSESIDIGT ERKÄNNANDE AV EXAMENSBEVIS

Etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster är hörnstenar för den inre marknaden och underlättar rörligheten för företag och yrkesutövare i hela EU. För att kunna genomföra dessa friheter måste examensbevis och kvalifikationer som utfärdas nationellt vara allmänt erkända. Olika åtgärder för harmonisering och ömsesidigt erkännande av examensbevis och yrkeskvalifikationer har antagits och ytterligare lagstiftning på området är på gång.

RÄTTSLIG GRUND

Artiklarna 26 och 53 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

MÅL

För att egenföretagare och yrkesutövare ska kunna etablera sig i en annan medlemsstat eller tillfälligt erbjuda sina tjänster där är det nödvändigt att examens-, utbildningsbevis och andra bevis på yrkeskvalifikationer som utfärdats i de olika medlemsstaterna erkänns ömsesidigt och att eventuella nationella bestämmelser som reglerar tillträdet till olika yrken samordnas och harmoniseras.

RESULTAT

Enligt artikel 53.1 i EUF-fördraget kan man för att underlätta etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster använda sig av ömsesidigt erkännande av de examens-, utbildnings- och andra behörighetsbevis som krävs i de enskilda medlemsstaterna för att få tillträde till reglerade yrken. Vidare poängteras behovet av att samordna de nationella bestämmelserna om inledande och utövande av förvärvsverksamhet som egenföretagare. I punkt 2 i samma artikel fastställs att ömsesidigt erkännande ska vara underordnat en samordning av villkoren för att få utöva vissa yrken i de olika medlemsstaterna om det är svårt att genomföra en sådan samordning. Harmoniseringsprocessen har utvecklats genom en rad direktiv från mitten av 1970-talet. Utifrån denna grund har lagstiftningen om ömsesidigt erkännande anpassats till olika situationer. Hur fullständig denna lagstiftning är beror på vilket yrke det rör sig om och denna lagstiftning har nyligen blivit mer allmänt inriktad.

A. Det sektorsspecifika systemet (per yrkesgrupp)

1. Ömsesidigt erkännande efter samordning

Samordningen gick snabbare inom vårdsektorn av den uppenbara anledningen att kraven på yrkeskvalifikationer och framför allt utbildningarna inte varierade

särskilt mycket från ett land till ett annat (till skillnad från andra yrken). Därför var det inte svårt att uppnå harmonisering inom ett stort antal yrken (t.ex. läkare, sjuksköterskor, veterinärer, barnmorskor och självständiga handelsagenter). [Direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer](#) (2005/36/EG) syftade till att förtydliga, förenkla och modernisera befintliga direktiv och låta de reglerade yrkena läkare, tandläkare, sjuksköterskor, veterinärer, barnmorskor, apotekare och arkitekter omfattas av en och samma rättsakt. I direktivet fastställs bland annat hur värdmedlemsstaterna ska erkänna yrkeskvalifikationer som förvärvats i en annan medlemsstat ("hemlandet"). Erkännandet av yrkeskvalifikationer omfattar både ett allmänt system för erkännande och ett specifikt system för vart och ett av de yrken som nämns ovan. Det är inriktat på många olika aspekter, bland annat kvalifikationsnivå, utbildning och yrkeserfarenhet (både av allmän och av specialistinriktad karaktär). Direktivet avser även yrkeskvalifikationer inom transportsektorn samt för försäkringsförmedlare och auktoriserade revisorer. Dessa yrken reglerades tidigare i särskilda direktiv. Den 22 juni 2011 antog kommissionen en grönbok om modernisering av direktivet om yrkeskvalifikationer ([COM\(2011\)0367](#)), som innehåller förslag till ett lagstiftningsinitiativ för att reformera systemen för erkännande av yrkeskvalifikationer. Syftet med detta var att främja rörligheten för arbetstagarna och att anpassa utbildningarna och de nuvarande kraven på arbetsmarknaden. Den 19 december 2011 offentliggjorde kommissionen ett förslag till översyn av direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer ([COM\(2011\)0883](#)) på grundval av resultaten från de olika samrådsprocesserna och som svar på parlamentets resolution av den 15 november 2011. De viktigaste centrala förslagen omfattade införandet av ett europeiskt yrkeskort, harmonisering av minimikraven för utbildning, automatiskt erkännande för sju yrken, nämligen arkitekter, tandläkare, läkare, sjuksköterskor, barnmorskor, apotekare och veterinärer, samt införandet av informationssystemet för den inre marknaden som möjliggör ett fördjupat samarbete när det gäller erkännande av examensbevis. Det främsta syftet med översynen var att underlätta och öka rörligheten för yrkesutövare i hela EU och att bidra till att avhjälpa bristen på personal i vissa medlemsstater. Det efterföljande direktivet ([2013/55/EU](#)) antogs den 20 november 2013^[1].

2. Ömsesidigt erkännande utan samordning

När det gäller vissa andra yrkesgrupper har det inte gått att genomföra någon samordning på grund av de stora skillnaderna mellan de nationella bestämmelserna. De olika rättssystemen har gjort det omöjligt att införa ett fullständigt ömsesidigt erkännande av examensbevis och kvalifikationer som skulle göra att ursprungslandets examensbevis ger omedelbar fri etableringsrätt. Rådets [direktiv 77/249/EEG](#) av den 22 mars 1977 gjorde det möjligt för advokater att fritt tillhandahålla tillfälliga tjänster. För fri etableringsrätt krävdes det dock ett examensbevis från värdmedlemsstaten. [Direktiv 98/5/EG](#) av den 16 februari 1998 innebar ett viktigt steg framåt. Det föreskriver nämligen att advokater med ett examensbevis från en EU-medlemsstat får etablera sig i en annan medlemsstat för att utöva sitt yrke. Medlemsstaten i fråga kan dock kräva att advokaterna ska bistås av en lokal advokat när de företräder och försvarar

[1]Direktiv 2013/55/EU av den 20 november 2013 om ändring av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (IMI-förordningen, EUT L 354, 28.12.2013, s. 132).

sina klienter i domstol. Efter tre års yrkesutövning enligt detta system har advokaterna rätt att (om de så vill) helt fritt utöva sitt yrke i värdmedlemsstaten efter att ha avlagt ett lämplighetsprov som värdlandet anordnar, men utan att behöva ta någon ny examen. Genom andra direktiv har principen tillämpats på andra yrkesgrupper, t.ex. personer som yrkesmässigt bedriver godstransporter på väg, försäkringsagenter och försäkringsmäklare, frisörer och arkitekter.

B. Den allmänna inriktningen

Utarbetandet av lagstiftning för ömsesidigt erkännande inom olika sektorer (ibland med en mer långtgående samordning av de nationella bestämmelserna) har alltid varit en lång och mödosam process. Därför aktualiserades frågan om ett allmänt system för erkännande av examensbevis lika värde, som ska gälla för alla reglerade yrken som inte har varit föremål för någon särskild EU-lagstiftning. Den nya allmänna inriktningen medförde ett nytt synsätt. Tidigare förutsatte ett erkännande att det fanns EU-bestämmelser om samordningen av det särskilda reglerade yrket eller den särskilda verksamheten. Enligt det nya systemet blev det ömsesidiga erkännandet nästintill automatiskt, enligt de fastställda bestämmelserna, för alla de reglerade yrkena utan krav på någon sektorsspecifik sekundärlagstiftning. Från den tidpunkten fortsatte både "samordning" och "ömsesidigt erkännande" att vara parallella metoder och ibland har båda utnyttjats i ett kompletterande system bestående av en förordning och ett direktiv ([rådets resolutioner av den 3 december 1992 och den 15 juli 1996](#) om klarhet och tydlighet när det gäller kvalifikationer respektive yrkesutbildningsbevis). Värdmedlemsstaten får inte vägra tillträde till yrket i fråga om den sökande har de kvalifikationer som krävs i ursprungslandet. Om utbildningen är kortare i ursprungslandet än i värdlandet kan värdmedlemsstaten dock kräva en viss yrkeserfarenhet och, om utbildningen är mycket annorlunda, en anpassningsperiod eller ett kunskapstest, enligt den sökandes val, utom i de fall då verksamheten kräver kunskaper i nationell rätt.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Den 15 november 2011 antog Europaparlamentet en resolution om tillämpningen av direktivet om yrkeskvalifikationer ([2005/36/EG](#)) [2] i vilken parlamentet efterlyste en modernisering och förbättring av detta direktiv och förordade användning av den effektivaste och mest ändamålsenliga tekniken, såsom införandet av ett europeiskt yrkeskort, som skulle vara ett officiellt dokument som skulle erkännas av samtliga behöriga myndigheter för att förenkla förfarandet för erkännande av yrkeskvalifikationer.

Som svar på parlamentets resolution lade kommissionen den 19 december 2011 fram ett förslag till ändring av direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer. Efter framgångsrika trepartsförhandlingar fick parlamentet igenom de ändringar som det begärt, bland annat införandet av ett frivilligt yrkeskort, inrättandet av en varningsmekanism, förtydligande av reglerna för ett partiellt tillträde till reglerade yrken, regler om språkkunskaper och inrättandet av en mekanism för ömsesidig utvärdering

[2] EUT C 153E, 31.5.2013, s.#2011: [http://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/simple.htm?reference=P7_TA\(2011\)0490](http://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/simple.htm?reference=P7_TA(2011)0490)

av reglerade yrken för att öka transparensen. Detta ledde till att Europaparlamentet och rådet den 20 november 2013 antog [direktiv 2013/55/EU](#) om ändring av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer^[3].

Därefter antog Europaparlamentet och rådet [direktiv \(EU\) 2018/958 av den 28 juni 2018 om proportionalitetsprövning](#), genom vilket det införs ett harmoniserat proportionalitetstest som ska användas av alla medlemsstater innan de antar nationella bestämmelser om yrken^[4]. Den 25 oktober 2018 antog parlamentet en [resolution om främjande av automatiskt ömsesidigt erkännande av examensbevis](#).

Se studien ["EU Mapping: Overview of IMCO related legislation"](#) ^[5] – utarbetad för parlamentets utskott för den inre marknaden och konsumentskydd (IMCO) – för mer detaljerad information.

Mariusz Maciejewski / Christina Ratcliff
05/2019

[3]EUT L 354, 28.12.2013, s. 132: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=OJ%3AL%3A2013%3A354%3ATOC>

[4]Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/958 av den 28 juni 2018 om proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken, EUT L 173, 9.7.2018, s. 25: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/958/oj>

[5]EU Mapping: Overview of IMCO Related Legislation: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536317/IPOL_STU\(2015\)536317_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536317/IPOL_STU(2015)536317_EN.pdf)

